

Tomasz Groszkowski

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Kolegium Gospodarki Światowej
tomekgroszkowski@wp.pl

Znaczenie działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – PROW 2007–2013 dla rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich

Zarys treści: W opracowaniu przedstawiono znaczenie rozwoju przedsiębiorczości dla obszarów wiejskich. Przeprowadzono analizę wykorzystania środków finansowych z działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w ramach PROW 2007–2013. Źródłem materiałów były opracowania i raporty MRiRW oraz ARiMR. Na realizację działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” Polska otrzymała 1,024 mld euro, co stanowi 5,7% środków PROW. Do dnia 31 grudnia 2011 r. wykorzystanie środków w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, biorąc pod uwagę liczbę zawartych umów, było na poziomie 26,25%, natomiast zrealizowane inwestycje odpowiadają 8,03% zakładanej liczby operacji. Wśród wspieranych rodzajów działalności dominują usługi dla ludności – 32,1%, a także roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne – 22,2%.

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, przedsiębiorczość, PROW 2007–2013, wykorzystanie pomocy

Wstęp

Nie ulega wątpliwości, że rolnictwo jest dziedziną gospodarki¹ najbardziej znaczącą dla funkcjonowania obszarów wiejskich² i brak jest przesłanek, aby zakładać, że sytuacja ta ulegnie zmianie. Dynamiczna sytuacja społeczno-gospodarcza wsi w zakresie prowadzenia produkcji rolnej nie powoduje zmian w jej zasadniczej funkcji, ale w istotny sposób wpływa na wieś jako podstawowe miejsce realizacji produkcji rolnej. Literatura przedmiotu wskazuje, iż niektórzy autorzy

¹ Dotyczy przewagi terytorialnej i funkcjonalnej, nie zaś wskaźników takich jak PKB.

² Stosowany w artykule zwrot „obszary wiejskie” stanowi skrót myślowy odnoszący się do ludności zamieszkującej obszary wiejskie i ich otoczenie.

opowiadają się za oceną, że kierunki rozwoju rolnictwa oraz wsi rozchodzą się (Szczurowska i in. 2005).

Na podkreślenie zasługuje więc fakt, że wraz ze zwiększaniem się produktywności w rolnictwie i wydajności osób w nim zatrudnionych zmienia się struktura zatrudnienia ludności wiejskiej, tj. zmniejsza się udział osób pracujących i utrzymujących się głównie z rolnictwa (Krzyżanowska 2009). Konsekwencją jest poszukiwanie innych źródeł uzyskiwania dochodów. Ważne jest postrzeganie wsi jako organizmu wielofunkcyjnego, w którym istotną rolę odgrywają funkcje pozarolnicze. Powoduje to, że pozarolnicza działalność gospodarcza zaczyna pełnić znaczącą rolę w procesie rozwoju obszarów wiejskich. Przedsiębiorcy wiejscy i ich firmy stają się kluczowym czynnikiem rozwoju lokalnego. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że czynnik ten nie wpłynie na zlikwidowanie bezrobocia na wsi, ale w zasadniczy sposób może przyczynić się do złagodzenia jego skutków, a także do zahamowania procesu depopulacji na niektórych terenach wiejskich (Kłodziński 2009). Nie ulega wątpliwości, że przedsiębiorczość jako postawa, zachowanie lub proces jest ważnym czynnikiem warunkującym rozwój społeczno-gospodarczy.

Według Schumpetera, przedsiębiorczość jest „nową kombinacją” środków produkcji, która umożliwi wprowadzenie nowego wyrobu lub technologii, otwarcie nowego rynku zbytu, pozyskanie nowych źródeł zasobów lub wprowadzenie nowej organizacji produkcji (Baumol 1993). Zatem pozarolnicza działalność gospodarcza odgrywa ważną rolę w rozwoju obszarów wiejskich. Wymaga ona bowiem od osób podejmujących się takiej aktywności działania wykraczającego poza tradycyjny model przypisany do mieszkańców wsi. Nowe wyzwania, umiejętność dostosowania się do zmieniających się warunków, podejmowanie inicjatyw obarczonych ryzykiem jest niezbędne, aby obszary te mogły rozwijać się w tempie umożliwiającym niwelowanie różnic w stosunku do terenów miejskich. Ze względu na specyfikę prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich (bariery w dostępie do kapitału lub zasobów ludzkich), na uwagę zasługuje sektor MSP. Spełnia on bowiem ważne funkcje społeczne i gospodarcze w procesie zmian struktury przemysłowej kraju, m.in. poprzez inicjowanie i rozwój nowych dziedzin produkcji i usług, zagospodarowanie znacznych zasobów siły roboczej, wspomaganie kształtowania całego systemu gospodarczego, m.in. poprzez kooperację i usługi podwykonawstwa. Poza tym małe i średnie firmy są bardziej elastyczne w działaniu, tworzą często otoczenie dużych firm, sprzyjają rozwojowi regionu (Soboń, Rogozińska-Mitrut 2003).

We wszystkich krajach Unii Europejskiej, w tym również w Polsce, zgodnie z zaleceniem Komisji z dnia 6 maja 2003 r. nr 2003/361/WE, obowiązuje definicja przedsiębiorstw mikro, małych i średnich, która opiera się na liczbie zatrudnionych osób i pułapach finansowych określających ich siłę ekonomiczną. Zgodnie z powyższą nomenklaturą możemy więc zdefiniować mikroprzedsiębiorstwo jako zatrudniające mniej niż 10 osób i którego obroty roczne i/lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 mln euro. Podmioty te zasługują na miano kluczowego czynnika rozwoju gospodarki Polski. Mają one zazwyczaj niewielki zasięg działania i mały wpływ na otoczenie, jednak ich ogromna liczba jest istotna dla kształtowania gospodarki. W Polsce, podobnie jak w całej UE, najmniejsze pod-

mioty generują około jednej piątej wartości dodanej wytwarzanej przez wszystkie przedsiębiorstwa, stanowiąc przy tym 96% firm i obejmując 40% pracujących i 20% zatrudnionych w nich osób. Cechą sektora mikroprzedsiębiorstw w Polsce jest jednak jego stosunkowo niski poziom rozwoju w porównaniu do innych państw UE (PARP 2011).

Znaczenie całego sektora MSP dla polskiej gospodarki jest tak duże, że niezbędne są stanowcze działania w zakresie uregulowań administracyjno-prawnych dotyczących rozwoju przedsiębiorczości. Wprowadzenie określonych systemowych rozwiązań, stwarzających dogodne warunki do powstawania i dalszego rozwoju sektora small biznesu, umożliwi tym samym realizację przez niego różnorodnych społeczno-gospodarczych oczekiwań (Zuzek 2009).

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. skutkowało pojawieniem się nowych możliwości wspierania rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich, które w polityce unijnej zajmują znaczącą rolę. Wspólna Polityka Rolna ewoluuje od typowego wspierania szeroko rozumianego rolnictwa w stronę rozwoju obszarów wiejskich. Zwracano uwagę na pozarolniczą działalność gospodarczą, związaną z koniecznością poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców wsi, zmniejszaniem wiejskiego bezrobocia oraz poprawą struktur rolniczych (Otlowska i in. 2006).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w ramach osi III „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” wdrożył działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Jego założenia wynikają z konieczności stosowania jednolitej struktury Planów Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, jaka została narzucona wszystkim państwom członkowskim. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, działanie „Tworzenie (...)” jest adresowane do osób lub podmiotów gospodarczych, które chcą rozpocząć lub rozwinąć działalność jako mikroprzedsiębiorstwa, zgodnie z ww. „Załącznikiem do zalecenia Komisji 2003/361/WE (...)”, na terenach wiejskich lub miejsko-wiejskich. W wyniku działania można uzyskać do 300 tys. zł pomocy.

Celem opracowania jest ustalenie dotychczasowego stopnia wykorzystania środków dostępnych w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, przedstawienie struktury podmiotów ubiegających się o przyznanie pomocy oraz głównych sektorów gospodarki przejawiających największe zainteresowanie wdrażanym działaniem.

Do przeprowadzenia oceny posłużyły studia dokumentacji krajowej i unijnej dotyczącej wdrażania środków pomocowych na rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, a także publikacje i raporty Głównego Urzędu Statystycznego oraz Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Jako materiał analityczny wykorzystano natomiast dane udostępnione przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zostały one pogrupowane, a następnie dokonano na ich podstawie analizy działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wdrażanego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013. Weryfikacja danych

obejmowała podział środków pomiędzy poszczególne województwa, liczbę składanych wniosków, zawartych umów oraz zrealizowanych projektów, a także charakterystykę podmiotów ubiegających się o pomoc. Do przetwarzania danych użyto oprogramowania komputerowego – MS Excel, natomiast do prezentacji wyników i wniosków zastosowano metody opisowe oraz metody prezentacji graficznej – wykresy.

Analiza stopnia wykorzystania środków finansowych w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” PROW 2007–2013

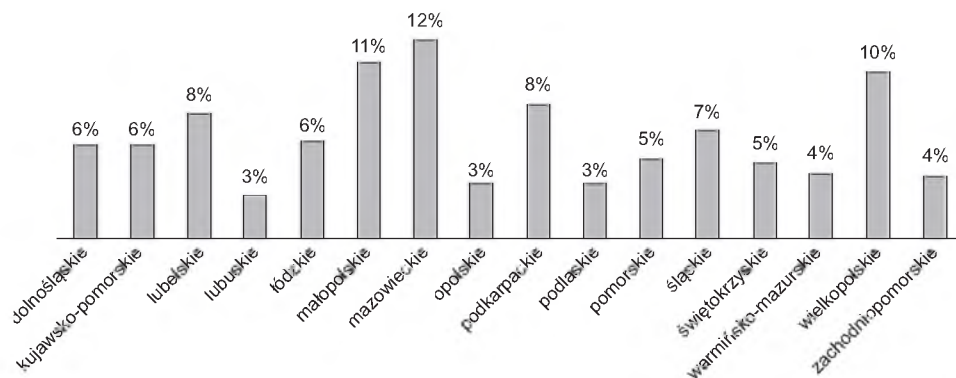
Zgodnie z założeniami zawartymi w dokumencie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (PROW 2007–2013)”, na działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” przeznaczono około 1,024 mld euro, tj. 5,7% całkowitej puli środków publicznych dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dotychczas w ramach działania przeprowadzono trzy nabory, z czego pierwszy został uruchomiony w maju 2009, a kolejne odpowiednio w 2010 oraz 2011 r. Pierwszy nabór w roku 2009 nie cieszył się zbyt dużym zainteresowaniem w przekroju całego kraju. Z danych opublikowanych przez ARiMR wynika, że do końca 2009 r. złożono 176 wniosków. Dla porównania najwięcej wniosków złożono w województwie wielkopolskim – 857, a najmniej w województwie opolskim – 76 (Babuchowska, Marks-Bielska 2009). W naborze z roku 2009 na wsparcie mikroprzedsiębiorstw w Polsce zostało przeznaczonych 1,26 mld zł, co stanowiło 28% ogółu środków.

O podziale środków pomiędzy województwa zadecydował udział ludności wiejskiej i ludności miast poniżej 5 tys. Taki podział jest pewnym uproszczeniem, gdyż nie bierze pod uwagę wskaźników przedsiębiorczości w poszczególnych województwach. Zgodnie z danymi Ministerstwa Gospodarki³, najwyższa liczba przedsiębiorstw aktywnych w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców występuje w województwie zachodniopomorskim (63 firmy) oraz pomorskim (58 firm), województwo mazowieckie znalazło się pod tym względem na trzecim miejscu. Najgorzej natomiast wypadają województwa lubelskie oraz podkarpackie, odpowiednio 33 i 36 firm na tysiąc mieszkańców.

Na dzień 31 grudnia 2011 r. łączna liczba złożonych wniosków w ramach trzech dotychczas przeprowadzonych naborów wynosiła na obszarze całego kraju 31 254 i opiewała na kwotę pomocy około 6,1 mld zł, co stanowiło 133,11% limitu, a więc przekraczało budżet przeznaczony na to działanie

Wskazuje to na zwiększające się zainteresowanie wspomnianym działaniem PROW ze strony wnioskodawców. Zważywszy na fakt, że w roku 2009 zostało złożonych niecałe 5 tys. wniosków na kwotę 824 mln zł, odpowiadającą 18,37% limitu finansowego, w roku 2010 było to odpowiednio 10,5 tys., na kwotę 2 mld,

³ Ministerstwo Gospodarki, *Przedsiębiorczość w Polsce* (2011).

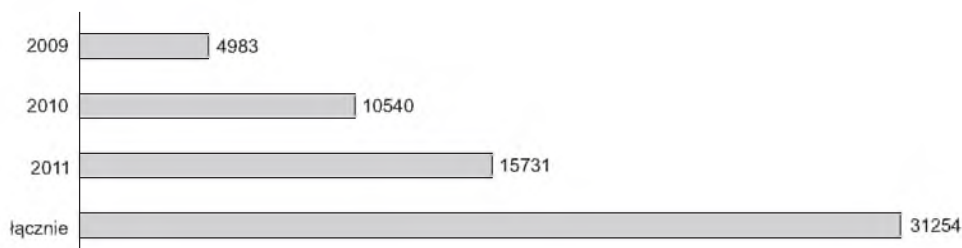
Ryc. 1. Alokacja środków w podziale na województwa

Źródło: Raport – Informacja na temat realizacji PROW 2007–2013, MRiRW, Warszawa, 2012, s. 61.

co stanowiło około 43% całkowitego limitu, natomiast w roku 2011 liczba wniosków zbliżyła się do 16 tys., opiewając na kwotę ponad 3,2 mld zł, a więc odpowiadała około 70% limitu. Zatem w stosunku do liczby wniosków złożonych w roku 2009, w naborach z lat 2010 i 2011 nastąpił wzrost odpowiednio o 111,5% oraz 215,7%. Taką zmianę można tłumaczyć coraz większą wiedzą o programie wraz z jego trwaniem. Dodatkowo znaczący wpływ na taki stan rzeczy miało zmniejszenie obciążeń wobec beneficjentów w zakresie osiągnięcia i utrzymania określonego stopnia zatrudnienia. W stosunku do roku 2009 dokonano bowiem zmiany limitów wsparcia w zależności od planowanej do utworzenia liczby miejsc pracy, która objęła nabory z lat 2010 i 2011:

- maksymalna kwota dofinansowania operacji wynosiła 100 tys. zł, jeśli tworzone było 1 miejsce pracy (poprzednio 1 lub 2 miejsca pracy),
- maksymalna kwota dofinansowania operacji wynosiła 200 tys. zł, jeśli tworzone były co najmniej 2 miejsca pracy (poprzednio od 2 do 5 miejsc pracy),
- maksymalna kwota dofinansowania operacji wynosiła 300 tys. zł, jeśli tworzone były co najmniej 3 miejsca pracy (poprzednio 5 miejsc pracy).

Jest to widoczna zmiana, która z pewnością miała wpływ na zwiększenie zainteresowania działaniem zważywszy, że okres wdrażania całego PROW 2007–2013 splótł się z kryzysem ekonomicznym, dlatego zalecane było zmniejszenie

Ryc. 2. Liczba złożonych wniosków w przeprowadzonych naborach w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (w latach 2009–2011)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR, MRiRW.

zobowiązań ograniczających elastyczność w działalności przedsiębiorstw, co w czasach spowolnienia gospodarczego wydaje się szczególnie istotne.

Jednak wykorzystanie pomocy nie jest implikowane jedynie przez ilość złożonych wniosków. Bardziej adekwatne jest przedstawienie dotychczas zakontraktowanych środków w postaci podpisanych umów w liczbie 6091 i ich wartość 1,05 mld zł. Stanowiły one 26,25% z przeznaczonych środków. Natomiast do dnia 31 grudnia 2011 r. zostało zrealizowanych 2,3 tys. operacji, z kwotą pomocy 332,87 mln zł, czyli około 8% zakładanej liczby operacji.

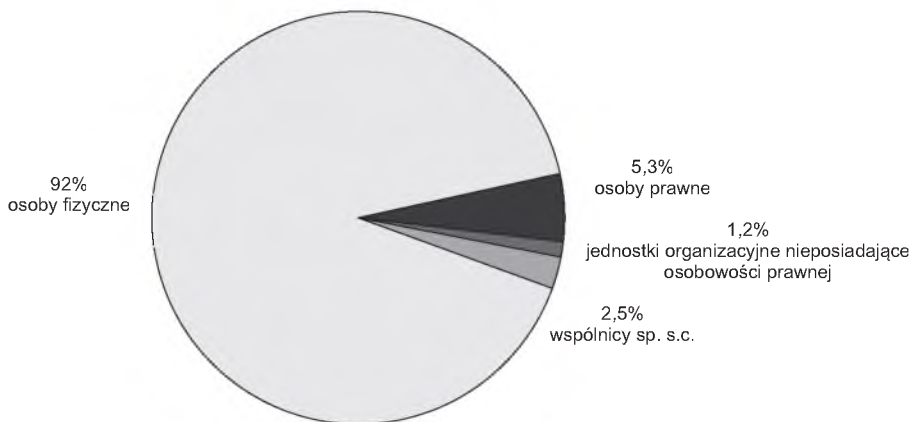
Warto również zwrócić uwagę na stopień negatywnie rozpatrzonych spraw, bądź to z powodu odrzucenia wniosku, bądź rezygnacji wnioskodawcy z ubiegania się o pomoc. Do końca 2011 r. skutkowało to brakiem pozytywnych decyzji dla 8 388 wniosków o przyznanie pomocy, co stanowi ponad 26% ogółu złożonych wniosków. Nie daje to jednak pełnego obrazu – stosunku negatywnych ocen do wszystkich rozpatrywanych spraw. Należy tutaj skorygować ten wskaźnik o dane z naboru 2011, których liczba jest przybliżona do łącznej sumy złożonych wniosków w dwóch poprzednich naborach, natomiast stan weryfikacji na koniec roku 2011 jest na wstępnym etapie – do 31 grudnia 2011 r. zawarto 2 umowy. Biorąc pod uwagę fakt, że stopień rozpatrywania wniosków z naborów 2009 oraz 2010 jest bliski 100%, wartość procentowa negatywnie zakończonych spraw przekracza 50% (najczęstszymi powodami odmowy przyznania pomocy są: niezłożenie uzupełnień w wymaganym terminie, niezgodność kosztów przedstawionych we wniosku z zasadami przewidzianymi przez program).

Efekty rzeczowe wdrażania działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Efekty rzeczowe przedstawione w pracy opisują kierunki wspierania pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich poprzez zaprezentowanie struktury podmiotów ubiegających się o wsparcie w ramach przedmiotowego działania, w podziale na formę prawną wnioskodawców, płeć oraz rodzaje działalności objęte realizowanymi projektami.

Powyższe dane w przybliżeniu odpowiadają ogólnej strukturze podmiotów gospodarczych działających w Polsce pod względem ich formy prawnej. Według danych GUS dla roku 2009, na obszarach wiejskich największy odsetek stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (81,6%). W następnej kolejności pod względem liczebności uplasowały się spółki (8,7%) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (3,5%)⁴. Występujące rozbieżności pomiędzy danymi dotyczącymi struktury prawnej beneficjentów działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” a przedstawionymi przez GUS należy tłumaczyć faktem, że jedynie 77% beneficjentów występowało jako podmioty już prowadzące działalność gospodarczą, z zastrzeżeniem, że musiały mieć status mikroprzedsię-

⁴ Obszary wiejskie w Polsce, GUS 2011.

Ryc. 3. Forma prawna podmiotów ubiegających się o przyznanie pomocy
 Źródło: Raport Działanie 312 „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – informacja o rezultatach wdrażania w latach 2007–2011, MRiRW, Warszawa 2012, s. 8.

biocy (ok. 96% wszystkich przedsiębiorstw w Polsce). W związku z powyższym wskaźnik ten należy skorygować o pozostałe 23% podmiotów dopiero planujących podjąć prowadzenie działalności w wyniku realizacji operacji; podmioty te praktycznie w 100% zamierzały funkcjonować w skali mikro.

Natomiast, biorąc pod uwagę strukturę płci wśród wnioskodawców będących osobami fizycznymi, kobiety stanowiły 28,2%, a mężczyźni 71,8% wnioskodawców, co odpowiada udziałowi kobiet wśród mikroprzedsiębiorców⁵.

Wnioskodawcy głównie wybierali działalności polegające na: usługach dla ludności (32,1%), robotach i usługach budowlanych oraz instalacyjnych (22,2%), a także usługach dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa (12,2%). Porównując to z danymi GUS przedstawiającymi podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON zarejestrowane na obszarach wiejskich, można stwierdzić, że na dzień 31 grudnia 2009 r. struktura rodzajów działalności wyglądała następująco: rolnictwo i leśnictwo – 6,8%; przemysł i budownictwo – 28%; handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja – 40%; działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości – 4%, natomiast pozostałe usługi – 21,2%.

Podmioty korzystające z działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w przeważającej ilości wybierają działalność handlowo-usługową oraz budownictwo. Z porównanie uzyskanych danych z prezentowanymi przez GUS wynika, że liczba podmiotów nie odbiega od ilości zarejestrowanych na obszarach wiejskich. Na uwagę zasługuje jednak działalność polegająca na świadczeniu usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, która pokazuje pewną nadreprezentatywność w stosunku do ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych pod odpowiadającymi im kodami zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności.

⁵ Według PARP, 27% mikroprzedsiębiorstw w Polsce to firmy z udziałem kobiet.

Podsumowanie

Prawidłowy rozwój obszarów wiejskich wymaga przejmowania przez nie nowych funkcji, które zróżnicują źródła dochodów dotąd przypisywane w głównej mierze rolnictwu. Pozarolnicza działalność gospodarcza zaczyna więc odgrywać znaczącą rolę w procesie rozwoju obszarów wiejskich i tym samym staje się kluczowym czynnikiem rozwoju lokalnego. Wśród firm działających na obszarach wiejskich przeważają MSP z istotną dominacją ilościową mikroprzedsiębiorstw. Prowadzenie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich charakteryzuje się specyfiką związaną z pewnymi ograniczeniami istotnych dla funkcjonowania firmy zasobów, takich jak dostęp do kapitału lub odpowiednich zasobów ludzkich. Na szczególną uwagę zasługuje kwestia możliwości pozyskania kapitału zewnętrznego na zakładanie lub rozwój działalności gospodarczej, gdzie przedsiębiorstwa mikro działające lub zamierzające działać na obszarach wiejskich, mają utrudniony dostęp do różnych źródeł finansowania. Zauważalna jest zmiana kierunku zainteresowań Unii Europejskiej w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, od sektorowego podejścia wspierającego rolnictwo w stronę rozwoju obszarów wiejskich, m.in. poprzez przeznaczenie środków finansowych na działania wspomagające prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Dotychczasowe wykorzystanie środków w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, biorąc pod uwagę liczbę zawartych umów, jest na poziomie 26,25%, natomiast zrealizowane inwestycje odpowiadają 8,03% zakładanej liczby operacji, co wskazuje na trudności z wykorzystaniem wszystkich środków przeznaczonych na to działanie.

Zauważalne jest zwiększające się wraz z każdym kolejnym naborem zainteresowanie omawianym działaniem ze strony wnioskodawców. W naborze z roku 2009 zostało złożonych około 5 tys. wniosków, natomiast w 2011 r. prawie 16 tys. Jest to z pewnością pozytywne zjawisko wskazujące na dostosowanie założeń działania do potrzeb potencjalnych beneficjentów. Na negatywną zaś ocenę zasługuje odsetek odrzuconych wniosków, który wynosi około 50% zakończonych spraw. Należy zaznaczyć, że taka struktura oraz główne powody negatywnych ocen nie różnią się znacząco w żadnym z przeprowadzonych dotąd naborów.

Wśród beneficjentów przeważały osoby fizyczne, które stanowiły 91%, mężczyzn było 71,8%, a kobiet 28,2%. Z pomocy zamierzało skorzystać 77% wnioskodawców, którzy już prowadzili działalność gospodarczą, reszta dopiero planowała ją rozpocząć. Jest to dosyć wysoki odsetek, a więc można wnioskować, że pomoc finansowa, jaka jest oferowana w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, jest impulsem motywującym do zachowań przedsiębiorczych, skutkujących podjęciem działalności gospodarczej.

Wśród wnioskodawców ubiegających się o przyznanie pomocy dominowały podmioty prowadzące lub planujące prowadzić działalność w sektorze usług dla ludności (32,1%), robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych (22,2%), a także usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa (12,2%), natomiast najmniej licznie reprezentowana była działalność związana z usługami transportowymi (0,8%) i magazynowaniem lub przechowywaniem towarów (0,4%).

Dotychczasowy poziom wykorzystania środków nie może zostać uznany za wystarczający, a ilość negatywnie rozpatrywanych spraw powinna skutkować analizą powodów takiego stanu rzeczy, aby ograniczyć skalę zjawiska w następnych potencjalnych naborach lub przyszłym okresie programowania 2014–2020.

Wzrastające z każdym kolejnym naborem zainteresowanie działaniem wspierającym rozwój przedsiębiorczości wiejskiej, w tym wśród osób dopiero planujących podjęcie działalności, wskazuje na istnienie niewykorzystanego potencjału ludzkiego na tych obszarach. Świadczy to również o znaczeniu działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” we wspieraniu działalności gospodarczej, powstawaniu nowych miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów na obszarach wiejskich. Chociaż pełnej oceny będzie można dokonać po zakończeniu programu, to sama idea takiej formy pobudzania przedsiębiorczości zasługuje na aprobatę i stwarza pole do dalszych rozważań nad kierunkiem rozwoju obszarów wiejskich.

Literatura

- Babuchowska K., Marks-Bielska R. 2009. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze środków PROW 2007–2013, *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, 9(2): 8.
- Baumol W.J. 1993. *Entrepreneurship, Management, and structure of Payoffs*. Cambridge–Massachusetts–London, s. 6.
- Kłodziński M. 2009. Pozarolnicza przedsiębiorczość wiejska. *Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G*, 96.
- Krzyżanowska K. (red.) 2009. *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*, Wyd. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Warszawa.
- Otlowska A., Buks J., Chmielinski P. 2009. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich – stan i perspektywy rozwoju. *IERiG PIB*, 40: 7–62.
- Soboń J., Rogozińska-Mitrut J. 2003. Wspomaganie małych i średnich firm jako priorytetowy element strategii rozwoju lokalnego. [W:] *Funkcjonowanie przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej. Wybrane problemy*. Wyd. Wyższej Szkoły Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie, s. 243–254.
- Raport – obszary wiejskie w Polsce. 2011. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, Olsztyn.
- Raport – Przedsiębiorczość w Polsce. 2011. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. 2011. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa.
- Szczurowska M., Podawca K., Gworek B. 2005. Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich szansą dla wsi. *Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych*, 28: 50–59.
- Załącznik do zalecenia Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącego definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich (Dz.Urz. L 124 z 20.05.2003).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.
- Rozporządzenie Rady (WE) 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Zuzek D.K. 2009. Polityka gospodarcza wobec małych i średnich przedsiębiorstw a rozwój obszarów wiejskich. *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, 8(3): 125.

Role of the measure “Creating and development of micro-enterprises” by RDP 2007–2013 for non-agricultural activity development in rural areas

Abstract: The paper presents general guidelines describing meaning of entrepreneurship development in rural areas. An analysis of the use of financial resources under the measure “Creating and development of micro – enterprises” – RDP 2007–2013. The source of materials were studies and reports received from Ministry of Agriculture and Rural Development and Agency for Restructuring and Modernizing of Agriculture. On the implementation of that measure Poland received 1,024 bln zł, it is 5,7% of the total RDP 2007–2013 budget. Until 31 december 2011 signed 26,25% of total predicted contracts and used 8,03% of the expected number of operations. The largest share of supported activities was related to the services for population – 32,1%, construction and construction and installation services – 22,2%.

Key words: rural areas, entrepreneurship, Rural Development Program 2007–2013, support used